

"הייתי בן בית אצל הרבי והרבנית"

במשך כעשר שנים זכה להיות ערב-ערב בביתו של הרבי והיה 'בן בית' ממש. כשהתחתן, גם משפחתו זכתה להיות כמו קרובי משפחה של הרבנית חיה מושקא ע"ה. מאז ולאורך השנים שרר יחס מיוחד בין הרבנית והרבי לבין משפחתו של הרה"ח ר' יעקב צבי הולצמן מבלגיה « בראיון ראשון ל"בית משיח" מספרים הרב יעקב צבי הולצמן, ובניו הרב יוסף יצחק, ר' אורי ור' נוח, מזיכרונותיהם האישיים על אודות היחס המיוחד שזכו לקבל מהרבי ומהרבנית

ראיין: מנחם זיגלבוים

רבה שנים חלמתי לשבת עם הרה"ח ר' יעקב צבי הולצמן ולשוחח איתו (ראיון? הס מלהזכיר; רק שיחה) על הקשר המיוחד שהיה לו עם הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא ע"ה, ועל היחס המיוחד שקיבל במשך השנים מ'בית רבי'.

למעשה, זה החל באותו ערב קייצי של חודש אלול תשמ"ה, כאשר אחותי הבכורה 'סגרה שידוך' עם גיסי הרה"ח הרב יוסף יצחק הולצמן, הבן הבכור של משפחת הולצמן. ה'לחיים' התקיים בביתנו בפתח תקווה. על השולחן היה י"ש, עוגות, בקבוקי קולה מזכוכית, והרבה התרגשות.

ההתרגשות הגיעה לשיאה כאשר המיועד להיות גיסי ביקש רשות להתקשר לרבנית ולבשר לה על השידוך. אבא ע"ה כמובן הסכים (למרות שדקת שיחה לארה"ב באותם ימים הגיעה ל-7-6 ש) וגיסי התקשר בפשטות, כמי שמתקשר לסבתא שלו, וסיפר את הבשורה לרבנית. היא התרגשה בשבילו, ברכה אותו ואף ביקשה לדבר עם הכלה. זו הייתה שיחה קצרה בה איחלה הרבנית 'מזל טוב', ואחותי כמעט בלעה את הלשון מהתרגשות. זה לא מנע מהרבנית להעיד לאחר מכן ש"הייתה לנו שיחה מאד נעימה". הרבנית אף גילתה כי באותו יום הרבי בטרם עזב את הבית, כשבדידו המעטפות עם המכתבים, סיפר לה שהגיעה בקשת ברכה לשידוך של יוסף יצחק הולצמן, ואיחל לרבנית "שיהיה לך נחת רוח ממנו".

מאז, הקשר המשפחתי הפגיש אותנו פעמים רבות, אך מעולם הרב הולצמן-האב לא הסכים לספר על 'בית רבי'. הוא לא הבין מדוע ובשל מה, ו"מה יש צורך בזה", ובכלל "איך לי מה לספר".

בשבוע שעבר ישבנו בצוותא כמה ימים במונטריאול לרגל שמחת נישואי נכד-אחיני שנאור זלמן ש"י. השעות המשותפת בת כמה ימים ריככה אותו, וניצלתי הזדמנות לשבת איתו ועם בניו, הלא הם גיסי הרב יוסף יצחק, הרב אורי ור' נח, שסיפרו ביחד את זיכרונותיהם מבית רבי.

זו הפעם הראשונה שבה ניאור ר' יעקב צבי הולצמן לגלות כמה טפחים משנות הקירוב להן זכה. את הזכות שלי בחרתי לשתף עמכם, הקוראים.

היכרות ראשונה עם הרמ"ש

הרב הולצמן נולד ביום חמישי, ט"ז

הרב יעקב צבי הולצמן:
**"בכל פעם שאני נזכר
ברגע הזה בו הרבי פתח
בפעם הראשונה במאמר
דא"ח, עוברת לי צמרמורת
בגוף. קודם לכן, מעולם לא
שמענו אותו אומר מאמר
חסידות, וכשהתחיל ככה
במילים 'דער רבי שווער
כתב במאמר 'באתי לגני'
- לא היה גבול להתרגשות
שלנו".**

בשבט תרצ"ד לאביו הרב יצחק מאניס הולצמן בפריז, צרפת. במשך שנות השואה שהה בפריז הכבושה.

את ההיכרות הראשונה שלו עם הרבי, עשה הרב הולצמן כשנתיים לאחר תום מלחמת העולם השנייה, בהיותו נער צעיר בפריז של שנת תש"ז. הרבי מה"מ הגיע אז במיוחד לצרפת כדי לקבל את פני אמו הרבנית חנה ע"ה אחרי שהצליחה בניסי ניסים לעזוב את עמק הבכא הסובייטי. באותה תקופה שהה חודשים ספורים בבירת צרפת, שם סייע להסדיר את ניירותיה של אמו. את הביקור הזה ניצל הרבי - בהוראות חמיו הרבי הריי"צ נ"ע - לבקר בכל מוסדות חב"ד שהיו פזורים בפריז ובעיירות סביבותיה. בין השאר ביקר במוסד הנערים שהקים הרב שניאור זלמן שניאורסאהן ובניהולו של הרה"ח הרב אהרן מרדכי זילברשטרם.

הבחור יעקב צבי היה בין התלמידים שזכו לקבל את פני הרבי באותו מעמד. הרבי בחן את התלמידים בהלכות ברכות הנהנין, ויעקב צבי הצעיר היה בין המצטיינים במוסד בו למד. הרבי הבטיח לשלוח למצטיינים בבחינה ספרים מהוצאת קה"ת כפרס.

בהזדמנות חגיגית זו ביקש הנער הצעיר מהרבי, סרטיפיקט (ויזת לימודים) לארה"ב, על מנת שיוכל ללמוד בקירוב מקום לרבי הריי"צ. הרבי נעתר, אך התנה שיקבל את רשות אמו שהתאלמנה בשואה. "הרבי שוחח עם אמא, מרת שיינדל טויבא הולצמן, והיא הסכימה, אך הביעה משאלה

שהרבי ישמור עמי על קשר בארה"ב הרחוקה.

"כשאני חושב על זה היום, אני יודע שזו הייתה גבורת נפש וגדלות מצדה של אמא שהסכימה לנסיעתי. היא איבדה שנים ספורות קודם לכן, במלחמה, בעל ושלוש בנות. היא נשארה עם שני בנים, אני ואחי. למרות זאת היא הסכימה לשלוח אותי ללמוד בישיבה בארה"ב הרחוקה ורק אחי נשאר איתה".

למה לא נסעת ללמוד בארץ ישראל?

"ראשית, באותה תקופה שררה מלחמה בארץ ישראל, מלחמת השחרור. שנית, כיוון שכבר הייתה לנו היכרות עם חב"ד בזכות לימודי אצל הרב שניאורסאהן, היה מתאים שאמשיך בחוג שאני מכיר. שלישית, כי בישיבה המרכזית שהייתה בניו יורק הייתה פנימייה, מה שלא היה אז כמעט בשום ישיבה. לא בכדי למדו עמי בכתה עוד צעירים רבים מחסידות שונות, בגלל היכולת להתגורר בפנימייה".

הרבי לא שכח את הבטחתו, וכשנה לאחר מכן, בשנת תש"ח, הגיע הרש"ג ע"ה לביקור במוסדות בפריז בשליחות הרבי הריי"צ, והוא הביא אתו את הסרטיפיקט המיוחל.

אגב, הרב הולצמן החמיץ את ההזדמנות הנדירה שהרבי ישתתף בחגיגת הבר מצווה שלו שהתקיימה שבועיים לפני בואו בדיוק באותו חדר גדול בבית הרב שניאורסאהן, שבו התוועד הרבי וסעד עם החסידים בעת שהותו בפריז.

"חולפת בי צמרמורת כשאני נזכר בהתוועדות קבלת הנשיאות"

בשנת תש"ט הגיע הרב הולצמן לארה"ב וזכה להיכנס ליחידות אצל אדמו"ר הריי"צ נ"ע שלוש פעמים, והוא בחר עדיין. "אבא מעולם לא סיפר מה היה ביחידות אלו", אומר בנו הרב יוסף יצחק ומביט באביו. מחכה אולי הפעם, אבל הרב הולצמן מנענע בראשו ובוחר לספר על תואר פני אדמו"ר הריי"צ.

"פניו היו כפני מלאך אלוקים. משהו מיוחד. אני חושב שהתמונות שלו לא כל כך משקפות את הפנים המיוחדות שלו. אולי קצת התמונה האחרונה שלו...". מספר הרב הולצמן ומוסיף אפיזודה: "אני זוכר שפעם הגיע אדמו"ר מסויים מארה"ק לשכונת ויליאמסבורג והלכנו כמה בחורים מהישיבה לראות אותו בשבת אחר הצהריים. היינו ב'טיש' שלו וניצלנו את ההזדמנות להיות ב'טיש' של עוד כמה אדמו"רים שהתגוררו בסביבה - לאף אחד

“ארבעה ימים אחרי קבלת הנשיאות, לכבוד יום ההולדת שלי שחל בט”ז שבט”.

הרב הולצמן לא מרבה לנדב מידע מהיחידות. הוא מציין רק שהרבי בירך אותו ליום ההולדתו, וזהו.

“שש שנים הייתי מגיע לבקר את הרבנית כל יום”

המפנה המשמעותי בחייו, היה כאשר יום אחד בשנת תשי”ד, פנה אליו המשמש-בקודש הרב בערל יוניק עמו למד בישיבה, וביקש את עזרתו. “הרבנית נסעה לשלושה שבועות לאירופה”, לחש באוזנו, “וצריך מישהו שיביא לרבי כל יום ארוחה מבושלת”.

הרבנית אכן נסעה אז לביקור בשוויץ והרבי נסע עמה לשדה התעופה כדי ללוותה. הרבי אף עלה למרפסת ייעודית ממנה היה אפשר לראות את המטוס ממריא.

“מאז הייתי הולך כל יום אל הגב’ דובינסקי שהתגוררה ב-763 איסטריק פארקווי, היא קנתה מערכת כלים חדשים במיוחד לכבוד הרבי והייתה מבשלת במיוחד. הייתי לוקח ממנה את האוכל ומביא אותו לרבי”, נזכר הרב הולצמן.

היית מביא את האוכל ל’גן עדן התחתון’?

“מה פתאום?! הייתי מכניס את זה לחדר של הרבי. פורש מפה, מסדר את

הרב יעקב צבי הולצמן:
“במשך שש שנים הייתי מגיע לרבנית כל יום, חוץ מימי שלישי, אז הרבנית הייתה נוסעת להיות עם אמה הרבנית הזקנה, והייתה שם עד אחרי עשר בלילה”. למה הרבנית אהבה אותך וקירבה אותך? נראה לי בגלל שהייתי בחור בודד בניו יורק, בעוד אמא שלי הייתה בצרפת, והיא הייתה לי כאמא...”

פתח במאמר דא”ח, עוברת לי צמרמורת בגוף. קודם לכן, מעולם לא שמענו אותו אומר מאמר חסידות, וכשהתחיל ככה במילים ‘דער רבי שווער כתב במאמר ‘באתי לגני’ – לא היה גבול להתרגשות שלנו”.

מתי הייתה היחידות הראשונה שלך אצל הרבי מה”מ?

מהם לא הייתה הדרת פנים כמו לרבי הריי”צ.

באותה תקופה למד ר’ יעקב צבי בסניף של הישיבה ברחוב בדפורד. בשנה שלאחר מכן, כמעט לא נתקל ברבי מה”מ. “אני הייתי בישיבה וכמעט לא הגענו ל-770, והרבי מצדו לא הגיע לישיבה”, הוא מתאר. הוא זוכר היטב את שבת פרשת בא תש”י, כאשר חשב לבוא עם חבריו ל-770. “ידענו שהרבי הריי”צ יקבל ‘מפטיר’ בגלל היארצייט לאמו שחל באותו שבוע, וקיוונו שנוכל להיכנס למניין. אלא שכבר בשעה מוקדמת נודע על הסתלקותו הפתאומית של הרבי”.

אתה זוכר את ההלוויה?
 “בוודאי”.

מה התמונה שאתה זוכר מההלוויה?

“הרבה בכיות, לא יאומן כמה בכו. הפתאומיות של ההסתלקות שברה אנשים רבים. בהתחלה נשאו את הארון על איסטריק פארקווי עד רחוב רוג’רס, ואז העלו את הארון למכונית. אני הגעתי עם רכב של מישהו לבית החיים”.

הרב הולצמן גם זוכר היטב את ההתוועדות של מעמד קבלת הנשיאות של הרבי מה”מ ב’ שבט תשי”א, אבל הוא לא מוכן להרחיב. “הכל כתוב כבר”, הוא פוטר אותי. כשאני דוחק בו, הוא רק מספר שעמד ליד החלונות מצד שמאל של הרבי. “בכל פעם שאני נזכר ברגע הזה בו הרבי

הסכר"ם ומכין את האוכל על השולחן. לאחר שסיים, הרבי היה מצלצל שאפשר להיכנס ולהוציא את הדברים, וזה מה שהייתי עושה.

"הרבי היה נוטל ידיים כל יום, חוץ מיום שישי, אז הייתי מביא 'כעכים' של מזונות" מגלה הרב הולצמן. "מששבת הרבנית לארצות הברית, הרבי שיגר מכתב תודה מיוחד לגב' דובינסקי.

"אחרי שהרבנית חזרה, התחלתי להיכנס יותר ויותר לעניינים. הייתי מביא דברים לרבי מביתו ל-770 ומ-770 לביתו. בהמשך הייתי עולה גם לדירה של הרבי הרי"צ בקומה השנייה של 770."

כשר' דובער יוניק השתדך ועזב למשך תקופה ארוכה את שכונת קראון הייטס, נקרא ר' יעקב צבי למלא את מקומו בעבודות הבית. מאז החל קשר מיוחד בין ר' יעקב צבי לבין 'בית רבי', קשר שנמשך עשרות שנים לאחר מכן, והיה מעין קשר משפחתי, כפי שעולה מהעדויות בשורות הבאות.

"בכל ערב, אחרי הסדרים של הישיבה, הייתי נכנס לבית ומתיישב לשוחח עם הרבנית על דא ועל הא. הרבנית הייתה מחכה עד לבואו של הרבי, ואני הייתי עוזר לה להעביר את הזמן כשהיא לא לבדה."

הרב הולצמן מעיד כי הרגיש שם 'רגיל' וכבן בית. "לא לגבי הרבי, שאז היה פחד, כמובן. אבל כשהרבי לא היה בבית, הסתובבתי חופשי בבית וסייעתי במה שאני יכול."

"פעם הרבנית סיפרה לי שכשהם קנו את הבית, הם קנו אותו עם הרהיטים. כולם היו יד שניה, מלבד החדר שינה אותו הם קנו חדש. ברבות השנים החליפו לאט לאט את הרהיטים, לפי היכולת.

"בפעם אחרת אמרה לי שאביה, הרבי הרי"צ אמר לה, 'כשאתם מחפשים בית, תחפשו בית שייראה פשוט, כמו כל הבתים'. ואכן, כשאתה רואה את הבית של הרבי, אתה רואה בית רגיל ככל הבתים ברחוב. אין בו משהו מיוחד."

את הביקורים שלו בבית הרבי, החל עוד כשהרבי התגורר בדירה הקודמת, 346 ניו יורק אווניו, בקומה העליונה, בצומת הרחובות ניו-יורק ופרזידנט. רק בשנת תשט"ו נקנה הבית ברחוב 1304 שברחוב פרזידנט, הבית שעד היום מוכר מבחוץ לקהל החסידים.

הרגשת כמו בן משפחה?

"אני חושב שכן."

בשבתות גם היית נכנס?

בשבתות לא.

הרב יוסף יצחק הולצמן:

"אתה צריך להבין,

היא הייתה עבורנו גם

הרבנית אבל גם סבתא

טובה. הרגשנו מאד בנוח

אתה. לפני החתונה שלי,

ביקשתי ממנה חולצה של

הרבי בהלוואה כדי שאוכל

ללבוש תחת החופה. היא

ניגשה אל ארון הבגדים,

הוציאה חולצה ונתנה לי...

היו מקרים שהיית בבית והרבי הגיע

פתאום?

"הרבה פעמים."

ומה היית עושה במקרה כזה?

"חוזר לישיבה", משיב הרב הולצמן

בפשטות.

הבן ר' נח: "פעם הרב גרשון מענדל

גורליק סיפר לי, שהייתה שנה אחת

שביקשת ממנו לבוא לעזור לך לבנות

את הסוכה בבית של הרבי. הוא לא רצה

להגיע, שכן חשש שהרבי יהיה בבית, אבל

אתה הבטחת לו שהרבי לא יהיה בבית.

הוא התחיל לבנות את הסוכה יחד אתך,

ופתאום שמע קול שיעול מוכר. בבת אחת

עזב את הכל והתחיל לברוח מהבית, בעוד

אתה רדפת אחריו 'מה קרה? שמעת שיעול

והתחלת לברוח?'

הרב יעקב צבי: "אני לא זוכר את
הסיפור הזה. יש אנשים שזוכרים כל דבר,
אני לא זוכר הכל."

הרב הולצמן ממשיך לספר מזיכרונותיו:
"במשך שש שנים הייתי מגיע לרבנית כל
יום, חוץ מימי שלישי, אז הרבנית הייתה
נוסעת להיות עם אמה הרבנית הזקנה,
והייתה שם עד אחרי עשר בלילה."

**למה הרבנית אהבה אותך וקירבה
אותך?**

"נראה לי בגלל שהייתי בחור בודד בניו
יורק, בעוד אמא שלי הייתה בצרפת, והיא
הייתה לי כאמא..."

הרבנית הייתה לו כאם

לאחר שש שנים, בשנת תש"כ, הוצע
לו שידוך את מרת ציפורה פרלמן, נכדתו
של המשפיע הנודע ר' שילם קוראטיין.
היא הייתה יתומה מאם, לאחר שנספתה
בשריפה קשה, והתגוררה בחיפה אצל
משפחת הרב חן שסייעה לה. השדכן היה
ר' פיניע אלטהויז.

"כשאבא היה צריך לנסוע לארץ ישראל
לפגישות, הייתה לו חליפה אחת בלבד.
הרבנית שהייתה לו כאם, אמרה לו 'אתה
הולך לפגוש בחורה, אתה לא יכול כל
פגישה לבוא עם אותה חליפה'. היא ניגשה
אל ארון הבגדים והוציאה משם חליפה
ונתנה לו אותה. זו הייתה החליפה שהרבי
לבש לפני הנשואות", מספר בנו ר' אורי
ומציין כי החליפה נמצאת במשפחה עד
היום הזה."

**שמעתי שיש לכם במשפחה גם נעליים
של הרבי שקיבלתם מהרבנית, ובגדים
נוספים.**

ר' יעקב צבי לא מאשר ולא מכחיש,
אבל הבנים מהנהנים בראשם לחיוב.

השידוך עלה יפה, ובשנת תש"כ נשא
ר' יעקב צבי את רעייתו ציפורה לאישה.
מאז החל הקשר 'המשפחתי' להתרחב גם
עם גב' הולצמן, ולאחר מכן עם הילדים
שנולדו בזה אחר זה.

"לחתונה הרבנית העניקה לנו מתנה
מיוחדת - סט סכר"ם עשוי כסף טהור.
מאז, בכל שמחה משפחתית, הרבנית יצאה
מגדרה כדי להעניק מתנות, ממש כמו
הייתה סבתא רחמימאית."

"כשנולדתי", מספר הרב יוסף יצחק,
הבן הבכור, "הרבנית קנתה עבורי עגלה,
מיטת תינוק עם כלי מיטה, והרבה בגדי
תינוקות."

בפי הרב יעקב צבי הולצמן סיפור
מהתקופה היא, שנת תשכ"ב או תשכ"ג:
"פעם אחת הלכנו לבקר את הרבנית

חנה, אמו של הרבי, שהתגוררה ב־1418 פרזידנט. יוסף יצחק היה אז ילד קטן בעגלה. פתאום דלת הבית נפתחה והרבי נכנס. הרבנית יצאה לקראתו ואמרה: "מ' (כאן נקבה בשמו הק), יש לנו אורחים". הרבי לא אמר כלום, הוא הסתובב ויצא, אך בדרכו החוצה נעצר על יד העגלה שעמדה בפרוזדור, הסתכל בעניין רב על יוסף יצחק; הוא היה שובב לא קטן, והרבי אז אמר 'יש לו הרבה חיות'...

הרב יוסף יצחק: "במקום לומר שאני שובב, הרבי התבטא בביטוי "פול מיט חיות" (מלא חיות).

"עבור כל בלגיה"

בשנת תשכ"ז, שבע שנים לאחר חתונתם, עברו בני הזוג הולצמן להתגורר באנטוורפן שבבלגיה. הנסיעה לשם הייתה ב'אתרועתא דלעילא' ממש. "נכנסתי ליחידות ואמרתי לרבי שאני רוצה לנסוע לפרזי", נזכר הרב יעקב צבי הולצמן, "והרבי הגיב 'למה לא אנטוורפן?' האמת היא שדי התפלאתי. לא היה לי שום דבר עם העיר הזאת ולא עם בלגיה בכלל. לא היו לי שם קרובי משפחה או מכרים. "בהמשך הרבי אמר לי: 'דו גיי זיך פארנעמען מיט די מענער און די פרוי מיט די פרויען' (אתה תתעסק עם הגברים והאישה תתעסק עם הנשים)".

בני הזוג הגיעו לאנטוורפן בחודש חשוון תשכ"ז עם שלושה ילדים קטנים והרבה חבילות. אנטוורפן באותה תקופה הייתה שממה חב"דית. התגוררו בה ארבעה חסידי חב"ד בלבד, והם התפללו בבתי כנסת חסידיים שהיו פזורים בעיר. "אפילו מניין חב"ד לא היה. היינו מחפשים שישי ושביעי למניין".

הרב הולצמן פתח שם את המנין החב"די הראשון בשם "בית הכנסת אנשי ליובאוויטש". הפעילות הלכה והתעצמה, ובמשך השנים פתח קעמפ חב"ד, חנות למכירה ספרי חב"ד, ועוד.

בשלהי תשל"ח לאחר הוראת הרבי להדפיס את ספר התניא בכל מקום שהספר טרם הודפס, אירגן הרב הולצמן את הדפסת ספר התניא הראשונה באנטוורפן. בתשד"מ, לאחר שהרבי הוסיף והורה שישתדלו להדפיס ספר התניא (לא רק בכל מדינה אלא גם) בכל עיר ועיירה בה דרים יהודים, נסע הרב הולצמן עם משאית ממקום למקום והדפיס עשרות ספרי תניא.

לא ייפלא אפוא, שכאשר עבר בחלוקת פרזידנט בשנת תשנ"א, נתן לו הרבי דולר

מכאן ואילך נתונה רשות הדיבור לבן הרב **יוסף יצחק**, שמשותף מזיכרונותיו הרבים. הרב יוסף יצחק הולצמן הוא השליח ורב ה-SUNY דאונסטייט מרכז רפואי ענק ואוניברסיטה, וכן רב קהילת חב"ד איסט פלטבוש.

"הייתי נכנס לבית הרבי והרבנית פעמים רבות בתור בחור בישיבה. הייתי מתקשר להגיד שלום, והיא היתה אומרת לי: 'אתה רוצה לבקר? תבוא לבקר'. כשהייתי מגיע, בדרך כלל היה כיבוד על השולחן, בדרך כלל מיץ אננס ועוד משהו. עם הזמן הרגשתי מאד 'היימיש' בבית, והייתי מסתובב בו. זכורני שפעם באתי לסוכה שעמדה ביציאה מהמטבח, מאחורי הבית. נכנסתי לסוכה ועל השולחן היה שאריות של אוכל ועוגות, ואכלתי מזה. רק אחר כך תפסתי שזה שאריות שהרבי השאיר.

"כשאחיי הגיעו לארה"ב בשנים מאוחרות יותר, אני כבר הייתי 'ותיק' לעומתם. כשהגענו כולנו לבקר אותה, היא אמרה לי: 'אתה מרגיש פה בנוח, תטפל באחים שלך, תלך למקור ותוציא לכולם'."

היה פעם שהיית בבית ופתאום הרבי הגיע?
"לא".

"אני זוכר שפעם, בתור בחור הגעתי לביתה באחד מימי החורף ללא מעיל. הרבנית בדרך של כבוד העירה לי 'פה זה לא אירופה, כאן קר, אתה צריך ללכת עם מעיל אחרת אתה תצטנן'."

"והיה פעם שבאמת חליתי. נו, ההורים גרים רחוק באירופה. למי מתקשרים? לרבנית. התקשרתי אליה ואמרתי שאני לא מרגיש טוב. היא ביקשה שאגיע או שאשלח בחור לקחת ממנה תרופה עבורי. ביקשתי מאחד מידידי, אבל הוא פחד. בסוף שלחתי בחור צרפתי אחד, שעד היום מודה לי על הזכות ההיא..."

"פעם הגעתי עם ההורים שלי לבקר. הייתי אז בן 18. היא שאלה על גילי, וההורים אמרו שאני בן 18. תיקנתי אותם ואמרתי 'אני בן 18 וחצי'... הרבנית אמרה אז לאבא - 'תסתכל עליו, אנחנו מנסים כמה שיותר להמעיט בגיל ולהיות צעירים, והוא כבר רוצה לרוץ קדימה'..."

מה עוד זכור לך מהשיחות עמה?
"כשדיברה על הרבי, תמיד הזכירה בכינוי 'מיין מאן' (בעלי).

"פעם אזרתי אומץ ושאלתי אותה אם התמונה של הרבי והרבי הריי"צ משחקים שחמט היא אמיתית; כי הסתובבה שמועה שזו לא תמונה אמיתית. הרבנית

ר' אורי הולצמן: כשהייתי בחור בישיבה, ביקרנו אצלה בערב יום כיפור והרבנית התעניינה מה קורה ב־770. אבא סיפר לה על חלוקת הלעקאח של הרבי. היא התעניינה על אורך התור, והתבטאה "ווען וועט מען באפרייען מיין מאן?" (מתי כבר ישחררו את בעלי?).

נוסף, ואמר "זה עבור כל בלגיה". בשבת תשנ"ב פתח בית כנסת חב"ד בשם "בית מנחם אנטוורפן" בו מתקיים מידי שבת בשבתו מנינים והתוועדות.

בשנים הבאות, בני הזוג הולצמן כמעט ולא הגיעו לארה"ב, וזאת בשל הפעילות הרבה שהוטלה על כתפיהם באנטוורפן. הם ערכו ביקורים ספורים בניו יורק, שבהם כמובן נכנסו לבקר אצל הרבנית.

היינו אצל הרבנית כמו נכדים

עם לידת הילדים למשפחת הולצמן, הרבנית ע"ה עקבה והתעניינה אחר גידולם. כשהבנים בגרו, נסעו ללמוד בניו יורק, ומאז ה'נכדים' גם הם הפכו להיות אורחים קבועים בבית המלכותי שברחוב פרזידנט.

בערב יום כיפור הרבנית שאלה: "מתי כבר ישחררו את בעלי?"

רשות הדיבור נתונה כעת לבני השני,
ר' אורי הולצמן, עסקן וחבר מועצת העיר
ביתר עילית, ומשלוחי הרבי לעיר ז'נווה
בשוויץ:

"היתה לנו הזכות לבקר בבית הרבי בכל
פעם שהגענו לרבי. בתשרי היינו רגילים
להיכנס לפחות שלוש פעמים; תחילה
עם הגיענו, ושוב בערב יום כיפור לקחת
לעקאח, ובסוף תשרי כדי להיפרד. לעתים
נכנסנו מספר פעמים רב יותר, על פי
בקשת והזמנת הרבנית.

"הנוהג היה שאבא היה מתקשר לרבנית
ומודיע על נסיעתנו, והיא היתה מאחלת
הצלחה ואומרת 'כשתגיעו לכאן, תודיעו
לי'. ואכן, כשהיינו מגיעים לניו יורק, שוב
היה אבא מתקשר והיא היתה אומרת לו
מתי להגיע לביקור.

"באחת השנים, כשהייתי ילד כבן 7,
כשנכנסנו להיפרד בסיום חודש החגים,
שאלתי את הרבנית: 'היינו פה החודש כמה
פעמים, ואני רואה שיש לכם בית רחב ידיים
של כמה קומות. בטח יש לכם כמה ילדים.
הייתי רוצה לפגוש אותם. לשחק איתם'...
הרב יוסף יצחק: "זה לא היית אתה
ששאלת, אלא אני שאלתי את זה, אם כי
בצורה עדינה יותר".

כדרכם של ילדים, גם כאלו שבגרו,
מתפתח דיון ביניהם מה בדיוק היה, איך
היה ומי מהם שאל. השנים בכל זאת
עושות את שלהן, אבל ר' אורי לא מוותר:
"ייתכן וזה היה נושא שיחה של כולנו,
הילדים, והשאלה עלתה מתוך השיחה
שלנו. אבל אני בהחלט זוכר את הצביטה
שקיבלתי מאמא על השאלה..."

מה היה בהמשך?

"אני לא הבנתי מה חטאי ומה פשעי
שקיבלתי צביטה ומבט נזעם כזה מאמא,
הרי שאלתי שאלה נורמטיבית לכאורה.

"הרבנית ע"ה השתתקה למשך דקה
שנראתה לי כנצח. ואז ענתה: 'איר זיינט
געווען אין 770? (הייתם ב-770)'.
אני: "כן".

הרבנית: "איר האט דארט געזען
מענטשען?" (אתם ראיתם שם אנשים?)
"כן".

הרבנית: "די מענטשען זיינען מיינע
קינדער" (אנשים אלו הם ילדיי).

אני: "אבל יש שם הרבה אנשים.
איך ייתכן שכל אלו הילדים שלך?" כאן
התערבה אמא ע"ה: 'אם הרבנית אומרת
כן, אז זה בדיוק כך'. הרבנית בשתיקה

הרבנית שהייתה לו כאם, אמרה לו 'אתה הולך לפגוש בחורה, אתה לא יכול כל פגישה לבוא עם אותה חליפה'. היא ניגשה אל ארון הבגדים והוציאה משם חליפה ונתנה לו אותה. זו הייתה החליפה שהרבי לבש לפני הנשיאות"

שמעתי שפעם לקחת ממנה חולצה של

הרבי...

"כן, זה היה לפני החתונה שלי, ביקשתי
ממנה חולצה של הרבי בהלוואה כדי
שאוכל ללבוש תחת החופה. היא ניגשה
אל ארון הבגדים, הוציאה חולצה ונתנה
לי. כיוון שביקשתי ממנה חולצה בהלוואה,
הרי שכשחזרתי לניו יורק אחרי החתונה,
באתי אליה כדי להחזיר את החולצה.

"אחי אורי, לפני שהתחתן, גם ביקש
חולצה, אבל הוא אמר לה, 'לא כמו אחי
יצחק, אני רוצה להחזיק אותה אצלי'. והיא
אישרה לו לקחת..."

אתה יודע שהרבי אמר פעם

שכשמקבלים משהו מהרבי, לא מחזירים...

"כיוון שאמרת לי מלכתחילה שאני
אחזיר – אז החזרתי. רציתי להרגיש טוב
עם המצפון".

פעם אחת הטלפון צלצל בבית, ויוסף
יצחק הצעיר הרגיש בנוח להרים את
הטלפון. מעבר לקו הייתה אחותה, אשת
הרש"ג; היא התפלאה שמישהו מרים. היא
שאלה מי זה? "כשהצגתי את שמי, קיבלתי
ממנה 'מנה הגונה'..."

לסיום, מבקש הרב יוסף יצחק לקנח
בסיפור מיוחד אותו מעולם לא סיפר,
והסיפור מפליא אותו עד היום הזה:

"יום אחד ראיתי סידור עבה מונח
על יד הטלפון בסלון. אני זוכר שפעם
אחת הרבנית הסתובבה, ואני פתחתי את
הסידור וראיתי שכתוב בו הרבה שורות
צפופות. החלטתי לקרוא ולשנן לעצמי
בראש את מה שכתוב כדי שאזכור זאת. כל
השיחה לאחר מכן, שיננתי לעצמי בשקט
את מה שכתוב בסידור כדי שלא אשכח.
אולם כשיצאתי החוצה מהבית – בו
במקום הכל פרח לי מהראש. אפילו שמץ
לא זכרתי. אני אפילו לא יודע באופן כללי
מה היה כתוב שם, אני רק יודע שהיה כתוב
משהו".

באלגנטיות לא ענתה ישירות, רק אמרה
לי: 'במשפחה שלנו שיחקו שח'.

"בפעם אחרת שאלתי אותה אם
היא אכן זו שכתבה את 'נפלאות הטבע'
ב'שיחות לנוער', כי הייתה שמועה נוספת
שהרבנית כתבה את המדור. הרבנית
הגיבה ואמרה: 'לא כל מה שמספרים צריך
להאמין' (לאחר מכן התברר שזו באמת
הייתה מרת מינדל, אשת המזכיר ר' ניסן
מינדל).

"פעם הגעתי לבקר בספריה. כידוע,
משנת תשמ"ב, הרבי והרבנית שהו שם
בשבתות. הייתי מגיע, דופק בדלת ונכנס
לבקר בשבת ביום. באותה הזדמנות
הרבנית אמרה לי 'תעשה קידוש ותאכל
משהו'. ראיתי על השולחן בקבוק יין – אני
כמעט בטוח שזה היה מכסף אבל ייתכן
שזה היה מקריסטל. פתאום תפסתי את
עצמי שזה מסתמא הבקבוק והגביע של
הרבי. הרגשתי שלא בנוח; אמרתי לעצמי
'אני אעשה כעת קידוש ועוד מעט הרבי
יגיע'... היא כמו קראה את המחשבות שלי
ואמרה לי: 'מה אתה חושב שבעלי... אל
תדאג'... היא נתנה לי להבין שאין לי סיבה
לחשוש. עשיתי קידוש. לאחר מכן סיפרתי
על כך לאבא, והוא אמר לי: 'מה אתה
חושב, בשביל מה היה שם בקבוק מכסף?
ודאי שזה היה מיועד לרבי'..."

היו פעמים שסיפרה לך דברים על

הרבי?

"לא. פעם אחת שאלתי אותה אם
תהיה התוועדות. באותן שנים, לא בכל
שבת התקיימה התוועדות, והיו יודעים
על כך רק לאחר תפילת מוסף, אם הרבי
היה מסמן שתהיה התוועדות, הגבאי היה
מכריז על כך או שלחילופין היה מכריז
על זמן מנחה. אבל אני רציתי להיות
'אויבער-חוכם' ושאלתי אותה. היא ענתה
לי בפקחות: 'מה הכריזו בבית הכנסת?!'..."

"אתה צריך להבין, היא הייתה עבורנו
גם הרבנית אבל גם סבתא טובה. הרגשנו
מאד בנוח אתה. פעם סיפרתי לה שאני
משחק 'שחמט' בישיבה, היא עודדה
אותי ואמרה 'זה טוב זה יפה, אתה צריך
להתרענן קצת'. תמיד גם התעניינה מי
החברים שלי בישיבה, ואיך היחס שלהם
אלי. אבל עם זאת, היא הייתה רבנית
ותמיד צייתנו לה. פעם אחותי שוחחה
עמה וסיפרה לה שהיא הולכת בשנה הבאה
ללמוד בארץ ישראל, והרבנית אמרה 'יש
פה בניו יורק בית ספר טוב, בית רבקה'.
עבורנו המילים הללו הספיקו, ובו-במקום
היא שינתה תכניות והחליטה לעבור
ללמוד בניו יורק".

מסתכלת עלי ומהנהנת בראשה פעמיים –
שלוש באישור לדברי אימי.

”הסיפור הזה מלווה אותי תמיד.
ההרגשה שכל מי שנכנס ל-770 נהיה בן
של הרבי והרבנית, מקבילה בעיני לאימרה
שכל מי שאכל מהקאשע של ‘תומכי
תמימים’, וכו’.”

אלו עוד זכרונות יש לך מהרבנית?

”כעבור כמה שנים טובות, כשכבר הייתי
בחור בישיבה, בביקורנו בערב יום כיפור
היא התעניינה מה קורה ב-770. אבא סיפר
לה על חלוקת הלעקאח של הרבי. היא
התעניינה על אורך התור, והתבטאה ”ווען
וועט מען באפרייען מיין מאן?” (מתי כבר
ישחררו את בעלי?).

”כשמעתי זאת, הזדעזעתי. כמובן
שבשנה הבאה לא העזתי לעמוד בתור
ללעקאח... לקחתי חתיכה קטנה של
לעקאח ממישהו שעבר בתור, ומיהרתי עם
הוריי לרבנית. שלא כרגיל, בין שאלותיה
הראשונות על שלומנו, פתאום פנתה
אלי ושאלה ”איר האט שוין גענומען
לעקאח ביי מיין מאן?” (אתם כבר
לקחתם לעקאח מבעלי (?עניתי משהו
מתחמק; לא התכוננתי לשאלה לא צפויה
זו שאף פעם לא שאלה אותי קודם לכן.
”ואז הרבנית עודדה אותי להזדרז לרוץ
ל-770 לפני שייגמר התור...”

”שוב כעבור מספר שנים הגעתי לתשרי
בגפי לרבי כבחור. התקשרתי לרבנית, היא
איחלה לי ברכות, אך לא הזמינה לבוא
לביקור. כעבור כשבוע הגיע גם אבא לרבי.
על שאלתו עניתי שטרם ביקרתי אצל
הרבנית, כי לא הוזמנתי. אבא התקשר
לרבנית, ובסוף הדברים היא הזמינה אך
ביקשה שניכנס מהדלת הראשית (שלא
כהרגלנו להיכנס ממרפסת הסוכה).

”כשהגענו, פתח לנו ר' חס"ד הלבשרטם
את הדלת. אבא הביע תמיהתו על השינוי
הזה; כי ברגיל היתה הרבנית עצמה פותחת
את הדלת, וגם לא היו משב"קים נוכחים
בעת ביקורנו.

”נכנסנו, ומצאנו את הרבנית כבר
ישובה במקומה, שלא כרגיל. תוך כדי
הדברים שמנו לב שחסר משהו מהסכר”ם,
אז אבא הציע שהוא יגש למטבח להביא,
והוסיף בחיך: ’אני מכיר את המקום’.

”מיד הרבנית נזעקה: ”ניין. חס"ד איז
דאך דא. ער וועט בריינגען. דאס איז דאך
זיין ארבעט” (לא. חס"ד הרי פה. הוא
יביא. זו הרי עבודתו). תמיהתנו גדלה
לשמוע ביטויים כאלו ממנה שלא כהרגלה.
הביטוי ”לא” והביטוי ”זו העבודה שלו” היו
מנוגדים לאצילותה ודיבורה הרגיל.

ר' נח הולצמן: "בשנת תשמ"ב הגעתי לארה"ב לראשונה ואני בן 17 שנים. הגעתי לביקור אצל הרבנית עם אחי יוסף יצחק שלמד ב-770 כמה שנים לפני. הוא כבר היה ותיק. היא אמרה לו: 'אתה הרי מכיר את הבית, לך תקח משהו מהמטבח ותגיש'.

”כשעמדנו לצאת, הרבנית ברכה
ואיחלה כהרגלה, אך נשארה ישובה על
מקומה. ביוצאנו, הבחנתי ביעף שיש
הליכון במטבח (המשב"ק לא החביא אותו
מספיק...). אז הבנו שלא רצתה שחלילה
נבחין באיזשהו חולשה או בעיה.

”זאת היתה הרבנית – כולה מלכות.
כולה הדר ועדינות. אצילות ממש”.

הרב יוסף יצחק: בסיפור שלך הזכרת
לי, שהרבנית תמיד היתה מדברת אלינו
בלשון רבים, ”איר”, אתם. ביטוי של כבוד.
גם כילד קטן, מאז הפעם הראשונה, פנתה
אלי כך תמיד.

•

ר' נח הולצמן הוא אחת הדמויות
המוכרות בשכונת 'קראון הייטס'. הזיכרון
שלו פנומנלי והוא מתרפק בגעגועים
כשמדברים על הביקורים אצל הרבנית.

”כשהיינו מגיעים, הרבנית הייתה פותחת
את הדלת ומזמינה 'תכנסו ותשב'ו. תמיד
היה כיבוד על השולחן.

”אני זוכר שבשנת תשמ"ב הגעתי
לארה"ב לראשונה ואני בן 17 שנים.
הגעתי לביקור אצל הרבנית עם אחי יוסף
יצחק שלמד ב-770 כמה שנים לפני. הוא
כבר היה ותיק. היא אמרה לו: 'אתה הרי
מכיר את הבית, לך תקח משהו מהמטבח
ותגיש'.

”בפעם אחרת, אמרתי שאני יכול לקחת
לבד גלידה ולא צריך לטורח, אך היא
באצילות ובפקחות השיבה 'כשלוקחים
לבד, מתביישים ולא לוקחים מספיק'...”

”היה ביקור שבו הציעה לי להתכבד
בתה עם חלב. אמרתי לה שזה 'תה אנגלי',
והיא אמרה: 'אצלנו קוראים לזה תה
רוסי'. ואני זוכר שבביקור שערכתי אצלה
בחג הפסח, הציעה לי לשתות כוס תה עם
סוכר. כמובן שסירבתי, אבל ציינתי לעצמי
שלמרות שבבית הרב לא השתמשו בסוכר
בפסח, אבל כן היה סוכר בשביל אורחים...
”פעם אבא איחר טיסה שלו לבלגיה,
והוא התקשר אלי וביקש ממני להודיע לה
בטלפון שאיחר. כשעדכנתי אותה, היא
אמרה 'חבל, הוא בטח יצטער להפסיד יום
עבודה'. כזאת הייתה הרגישות שלה”.

אתה גם זוכר שיחות שהיו לכם?

”לא היו שיחות ברומו של עולם. היו
שיחות לבביות על היום יום. אני זוכר
שפעם בשבת באתי לבקרה בבניין הספריה.
היא ציינה בפניי ששכחה לסגור את
האזעקה בבית שברחוב פרזידנט. שאלתי
אותה האם האזעקה כל כך אפקטיבית,
והיא אמרה: 'אוהו, שומעים אותה במרחק
שני בלאקים’.

”פעם שאלתי אותה אם היא מדברת
רוסית מדי פעם, והיא אמרה באלגנטיות
'פה בבית מדברים רוסית'. ובפעם אחרת
כששאלתי אותה אם שיחקה 'שחמט',
ענתה שוב בדיפלומטיות 'בכלל במשפחה
שלונו היו משחקים שח’.

”בכלל, היא הייתה פקחית וידעה בדיוק
מה שנעשה. אני זוכר שפעם אחי יצחק
סיפר לה שהבחורים הולכים בקיץ להדריך
בקעמפים כדי להתאוורר קצת מהלחץ של
הלימוד, היא השיבה 'ממילא כל השנה
לא לומדים מיד'... בפעם אחרת דיברנו
על הישיבה במוריסטון, והיה ניכר שהיא
יודעת בדיוק איפה הישיבה ממוקמת
כאילו ביקרה שם...”

”זו הייתה הרבנית – פקחית שידעה
היטב מה שקורה, אבל תמיד ידעה להציג
את הדברים בצורה אלגנטית ונעימה”.